Три месеца преди края на учебната година беше откраднат и изгорен дневникът на VII "в" клас. Заедно с тази свещена книга окончателно изгоря и надеждата на учителите да култивират дивия ученически храсталак в ботаническа градина. Войната беше дълга и изтощи и двете страни. През зимните месеци (от които току-що бяха излезли бледи и с треперещи колене) момчетата хвърляха в "Царицата печка" парчета автомобилна гума и целият Gymnasium се изпълваше с гъст и лепкав, смрадлив дим, заради който прекъсваха часа. Твърде често спираше токът - някой отвърташе предпазителите или пък слагаха парче картон във фасунгата, така че губеха шестите и седмите часове, защото не можеха да светнат крушките, залагаха пирони на стола или адски насвяткваха печката, до бяло, така че младите учителки се принуждаваха все пак да свалят палтата си и най-после да покажат разкошните си гърди. В тази безпощадна война се употребяваха всички подръчни средства: стъклен памук, който предизвиква сърбеж, прах за кихане, бомбички, които избухват, щом бъдат настъпени, серен двуокис, откраднат от кабинета по химия, който вонеше на запъртъци и мърша, крадене на книги и повреждане на учебните помагала... Изгарянето на дневника беше последен, отчаян ход! Контраатаката започна без предварително обявяване на война. Пристигна наказателна експедиция, Gymnasium-ът беше залят от хората на градския криминален отдел. Посипаха някакъв бял прашец по первазите, бравите и зеленото сукно на дългата заседателна маса в учителската стая. Доведоха и една дресирана немска овчарка, която един човек с мъка удържаше с късия ремък. Сякаш животното и господарят му бяха едно, сякаш песът беше своеобразно човешко удълже-

ние на ремък, чрез кучето човекът враждебно душеше едно по едно момчетата от VII "в". Бяха строени в редица пред овъглените останки от дневник - купчина пепел върху островче изгоряло сукно.

"Нима е възможно да съм треперел толкова от тази купчинка овъглена хартия? - мислеше си Нико Херцег, докато песът бавно приближаваше към него. - Вдигнаха толкова шум заради това, защото цялото им училище, цялата система на възпитание се основава на тази книга с напечатани графи. Докато сърцето ми все по-силно тупа и докато очите ми следят дали всемогъщата писалка в ръката на учителя ще се издигне, а след това бързо ще слезе надолу (асак!), или ще поеме по леката спасителна лебедова извивка (двойка), от това ще зависи животът ми, свободното ми време, начинът, по който ще се отнасят онези, от които завися, докато бъда в робството на тази къса, но пък безкрайно бавно очертана линия в една от трийсет и шестте графи, която носи моето име, те ще имат неограничена власт над мене. Над всички нас..."

Струваше му се, че над него отдавна нямаха власт хора, а тази омразна книга със зеленикави корици, която с години беше пренасяна, внасяна в клас, книгата, за която е приготвен и специален постамент, точно като на някакъв паметник на страха и безумието - издигнатият олтар на катедрата върху подиума - за да се покаже и с височина, че онзи, който притежава за четирийсет и пет минути дневника, е носител на абсолютната власт - посветен пазител на трезора на знанията... Пренасяха тази добре пазена книга по коридорите като свети мощи, а самото й разлистване предизвикваше страх у момчетата; на кое ли име ще се спре днес случайният поглед?

"Ето, сега цялата тази система се изпари заедно с дима! - мислеше си той. - Побъркаха се, защото основите на тяхната бастилия са изгорени! Извикаха на помощ и хора, и кучета, но какво струват те? Всичките ми страхове, всичките ми кошмарни нощи и страх от сутрините, които неотклонно приближават, сега са само купчина пепел! От какво толкова съм се плашел през седемте дълги години?"

Овчарката дълго душеше Хозн, борейки се сама с кучешката си душа. Хозн пък гледаше над учителите и криминалистите, през прозореца, спокойно изследвайки с език дупката на някакъв зъб. Песът продължи да души. Напразно! Кило, Пупа Хава, Хозн, Аладин, малкият Гринер, Павлович, Пуфко и останалите, се преструваха на спокойни, обърквайки и самото куче, което в недоумение мърдаше уши. Бяха му поставили прекалено трудна задача. Огънят, в който беше изгорял дневника, бе заличил и всички миризми, които можеха да насочат на някаква следа, освен неприятната миризма на кисело от овъгленото платно, с което са били облепени кориците. Чудно, на черния фон от изгоряло все още искряха римски цифри: VII "в", които съдържаха книговезка позлата.

Момчетата не вярваха, че кучето ще открие виновника (за тях довеждането му в Gymnasium-а беше чист учителски трик, обикновено сплашване), но все пак се бояха от кучешка грешка. По това време и хората грешаха много, та камо ли един обикновен пес! Виждаше се, че животното явно страшно се измъчва. Всяка жила в него потреперваше. В тишината ясно се чуваше възбуденото му дишане, а от муцуната му течаха лиги. Всички строени момчета му воняха на малки крадци, но беше трудно да се реши. От друга страна, на учениците им се струваше в този момент, че имат достатъчно вина, за да ги разкъса служебното куче, а не са-

мо да залае насреща им. Пръснати на групи, пред тях стояха учителите и хората от милицията, които внимателно наблюдаваха заподозрения клас. Чакаха да не издържат нервите на някое от децата и то да се издаде, дори с най-незабележимото движение, конвулсия, тик или бягство, с каквото и да е, само и само да ги измъкне от тази невъзможна пат-позиция, която ги измъчваше. Меките кучешки лапи шляпаха по линолеума. И точно когато на всички им се струваше, че учителската стая ще експлодира от напрежение и ще се пръсне на милион парченца, от началото на строя се чу как някой тихо примамва кучето:

- Къци-къци! Ела, къци-къци...

Момчетата бяха обзети от лудешки смях, който вече никой не можеше да спре. Превиваха се истерично пред напълно стъписаното куче и още по-смутения му господар.

- О-о, ще се напикая! - пищеше Черим, хванал се с две ръце за корема. - Ей-богу, ще се напикая...

- Кучето започна да лае и се опита да се отскубне от господаря си. Едва когато се изправи на задните си крака и скочи с предните си лапи върху Херцеговите рамене, се видя колко едро и зло животно е. Но вече никой не можеше да прекрати смеха. В това безумно кискане, гръмогласен смях и скимтене имаше огромно облекчение от това, че могъщата машинария на възрастните направи засечка, въпреки че беше извикала на помощ дори и животинското царство.

- Отведете ги в клас! - нареди директорът, докато трима с мъка усмиряваха побеснялото животно.

През голямото междучасие беше донесен чисто нов дневник - по-малък брат на онзи, изгорения, и учителите започнаха да внасят оценки по памет.

Граховац написа по математика на всички двойки, което предизвика негодувание и протести от страна на от-

личните ученици. Искаха си обратно заслужените четворки и петици; умоляваха и се вайкаха, заплашваха и го заклеваха да ги изпита пак.

Херцег също вдигна ръка.

- Какво има? И ти ли не си доволен от оценката? - избоботи добродушният Граховац.

- Не съм.

- А колко, според тебе, имаше в стария дневник?

- Единица.

Класът се разкиска, Граховац сви рамене и написа единица върху двойката.

Латинецът, естествено, имаше всички оценки, вписани в малък кожен бележник, и сега, с цинична усмивка, само педантично ги пренесе в своята графа. Точно когато завърши тази работа и внимателно затвори бележника и автоматичната си писалка, след като я изтри предварително с попивателна, в класната стая влезе един прислужник с шапка в ръка. Херцег не дочака да го извикат; сви двете си тетрадки и ги сложи в джобовете си, а след това стана от чина.

- Херцег при директора! - каза Латинецът. - От вас, останалите, очаквам, докато се върна, примерна дисциплина! За да не ви е скучно, ще препишете по шейсет пъти следното изречение...

Взе тебешир и написа с главни букви по цялата дължина на дъската:

CANIS OPTIMUS AMICUS HOMINI EST.